

KIIMINGIN –JÄÄLIN VESIENHOITOTOIMIKUNNAN KOKOUS 1/2020

Aika: 15.9.2020

Paikka: Kalamäki, Järviallas, Jäälinmaja, Jääli

Läsnä:	Arto Iwendorff	POPELY
	Irmeli Ruokanen	Suomen metsäkeskus
	Raimo Ihme	Suomen ympäristökeskus
	Esko Pyky	Kiimingin jakokunta
	Eero Laine	Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys, puheenjohtaja
	Markku Vuolteenaho	Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys, varapuheenjohtaja
	Jaakko Laine	Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
	Kari Tiri	Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
	Birger Ylisaukko-oja	Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys

Maastokäynti

Kokous aloitettiin maastokäynnillä Kalamäen alueelle toimikunnan puheenjohtaja Birger Ylisaukko-ojan johdolla. Uutta esteetöntä reittiä pitkin siirryttiin lintutornille, näköalatasanteelle ja laavulle. Keskusteltiin kosteikon toimivuudesta ja erityisesti rautailmiöstä. Jotkut osanottajat tutustuivat lisäksi kosteikon tulvapattoon.

Toimikunta siirtyi ensimmäistä kautta käytössä olevaa Rantareittiä pitkin Järvialtaalle, jonka tarkoitus on ensisijaisesti tehostaa kiintoaineen sedimentoitumista. Todettiin veden huomattava väriero altaan seinämän eri puolilla.

Kokous Jäälinmajalla

1. Toiminta edellisen kokouksen jälkeen

Todettiin, että edellinen kokous on pidetty 18.10.2017. Sen jälkeen alueella on mm.

- toteutettu Järviallas
- rakennettu Koiteli-reitti palveluvarustuksineen
- jatkettu seurantaa
- laajennettu edelleen vuorovaikutusta ja kouluyhteistyötä

2. Hoitokalastus

Kari Tiri esitteli hoitokalastusta ja sen tuloksia. Todettiin, että merestä Jäälinojaa pitkin nouseva kutusärkikanta on pienentynyt alkuvuosien noin 1500 kilosta runsaaseen sataan kiloon vuodessa. Hauki- ja ahvensaaliit ovat hyviä. Huolta tuottaa lahnan määrä.

Edellinen kalastustutkimus on tehty vuonna 2016. Vaikka kalastuskokemukset osoittavat kalakannan rakenteen olevan kunnossa, pidettiin tarpeellisena toistaa kalastustutkimus tulevana kesänä, jotta saadaan tilastoitavaa dokumentaatiota.

Todettiin, että petokalojen elohopeatutkimusta varten on kerätty näytekaloja. Myös muita alkuaineita pohditaan.

3. Jäälänjärven tila

Todettiin, että Jääljärvi on läpivirtausjärvi, jonka veden laatu riippuu suoraan tulovedestä. Kuluva kesä oli vuoden 2011 jälkeen toiseksi runsasvetisin. Alkukesällä vesi oli tarkastelujakson kirkkain, mutta heinäkuun sateet tummensivat veden samalla tavalla kuin kesällä 2015, joka oli tarkastelujakson sateisin. Väriarvojen trendi on kuitenkin aleneva.

Esitettiin tarkkailututkimuksen tuloksia vuodesta 2011 alkaen. Korteojan veden nitraattinitriittipitoisuuksien trendi on vahvasti nouseva. Kosteikko poistaa ko. ravinnetta hyvin, ja järveen päätyvän veden arvot ovat alenevat. Saarisenojan kehitys on samansuuntainen, joskin pitoisuustasot ovat huomattavasti matalammat.

Ammoniumtyypen osalta kaikki trendit ovat alenevia, ja kosteikoiden reduktiot ovat erittäin hyviä, jopa 60 prosentin luokkaa.

Fosfaattifosforin kehitys on analysointimenetelmän muuttumisen seurauksena epä johdonmukainen. Kosteikoiden myönteinen vaikutus on kuitenkin todettavissa.

Kokonaisuutena järven tila on parantunut. Sinilevähaittaa ei ole ollut vuoden 2015 jälkeen. Limalevähaitta on lähes kokonaan poistunut, kalakannan rakenne on kunnossa ja veden väriarvot alenevalla uralla. Rautakysymys on edelleen ratkaisematta.

4. Rautailmiö ja Järvioltaan toiminta

Järvioltaan toteuttamisen lähtökohta on ollut lietteen kertyminen Saarisenojaan rakennettuihin lietteenpoistojärjestelmiin. Järvioltaan viipymä on jopa 50-kertainen edellisiin verrattuna. Hypoteesi on ollut, että sedimentoituminen olisi tästä syystä tehokasta.

Veden visuaalinen ilme muuttuu altaan seinämän kohdalla radikaalisti. Vesi altaan puolella on ruskeaa ja sameaa ja järven puolella huomattavasti ”puhtaampaa”. Tämä on todennettu myös näkösyvyysmittauksella. Erikoista on, että kiintoainepitoisuus ei analyysien mukaan näyttäisi pienenevän Järvioltaassa verrattuna yläpuolelta otettuihin näytteisiin. Arvioitiin, että ilmiö saattaa liittyä raudan olomuodon muutuntaprosesseihin, jotka ovat erittäin monimutkaisia. Niihin vaikuttaa sekä kemia että mikrobitoiminta. Ilmiön asiantuntijoita on Suomessa erittäin vähän. Yhdistys pyrkii löytämään tällaisen asiantuntijan, jotta prosessin kokonaisuudesta saataisiin yleiskäsitys. Päätettiin, että jatkossa näytteistä analysoidaan myös liukoinen rauta.

Esiteltiin yhdistyksen käynnistämät tutkimukset: padotustutkimus ja suosimulaatiomallinnus. Edellisen tarkoitus on saada käsitystä, väheneekö raudan mobilisoituminen maaperästä, jos pohjaveden tasoa nostetaan. Jälkimmäisellä taas pyritään arvioimaan koko valuma-alueen metsäkuvioiden todellista kuivatustarvetta. Tämän todettiin liittyvän Pohjois-Suomessa käynnistymässä oleviin muihin tutkimuksiin, joissa on samantyyppisiä kysymyksiä. Pidettiin tarpeellisena tiedostaa mahdollisuudet yhteistyöhön.

5. Viestintä ja vuorovaikutus

Yhdistys on saanut edelleen paljon julkisuutta viime kokouksen jälkeen: Maaseudun tulevaisuus (1), Kaleva (2), YLE (1+ juttusarja Järvaltaasta), Rantapohja (11+ pääkirjoitus ”Jäälissä osataan”), Mun Oulu (2). Kohteille on tehty lukuisia vierailuja, joista kansainvälisiä ryhmiä on kolme. ELY-keskus ja ProAgria ovat tehneet videot. Yhdistyksen sivuilla on vuodesta 2012 alkaen käyty lähes 23 000 kertaa, ja näyttöjä on avattu 60 000. Valtakunnallinen vesistöku- nostusverkosto myönsi yhdistykselle erityismaininnan aktiivisesta vesienhoitotyöstä. Suurin tunnustus oli kutsu Linnanjuhliin.

6. Jatkotoimet

Todettiin, että Jäälinjärven kunto on lähellä tavoitetilaa, ja kohde on siirtymässä ylläpitoti- laan. Erityisiä järveen kohdistuvia toimia ei tunnistettu yksittäisten rantojen kunnostuksen li- säksi. Bioremediaatiotutkimuksen tuloksista kaivataan raporttia; kuriositeettina todettiin, et- tä MMM:n kansliapäällikkö on kiinnostunut tuloksista. Yhdistys on myös pohtinut tulosten hyödyntämisestä Järvaltaassa. Seurantatutkimusten jatkamista pidettiin tarpeellisen. Muita toimintaa ohjaavia näkökohtia on käsitelty edellä ao. asiakohtien yhteydessä.

7. Muut asiat

Keskusteltiin vesienhoitotoimikunnan tulevaisuudesta. Pidettiin arvokkaana, että kohteesta on tarkkailutietoa jo pitkältä ajalta, ja sitä kertyy jatkuvasti lisää. Toimikunta arvioi, että ko- koonpano on syytä säilyttää. Kokoontumisia kannattaa järjestää asioiden kehittymisen ja ti- lanteen mukaan. Arto Iwendorff kertoi jäävänsä eläkkeelle noin vuoden kuluttua ja esitti toi- vomuksen, että hän voisi osallistua kokouksiin vielä senkin jälkeen.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.30.

Vakuudeksi

Birger Ylisaukko-oja
puheenjohtaja

Jakelu: Osanottajat

Tiedoksi:

Anne-Mari Rytönen
Mikko Ukkola
Satu Pietola
Hannu Salmi
Hannu Marttila
Pertti Vuolteenaho
Kari Kainua
Otto Moilanen
Juha Lumila
Ismo Karhu
Jouko Uusitalo
Esko Tornberg
Kalevi Kuha
Jukka Pekkanen

POPELY
Oulun kaupunki
Oulun kaupunki
Oulun seudun ympäristötoimi
Oulun yliopisto
Kellon kyläyhdistys
Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys
Kiimingin – Jäälin vesienhoitoyhdistys